

Inhoud

Inleiding: 'Ieders leer-kracht'	13
1. 'Ieders' leerkracht: de leerling centraal	13
2. Ieders 'leer'-kracht: een focus op krachtige leerprocessen	14
3. Ieders 'leerkracht': de leraar als spilfiguur	16
Hoofdstuk 1. Binnenklasdifferentiatie in de praktijk	19
1. Binnenklasdifferentiatie is...	19
2. Het BKD – leer – kracht – model	20
(1) BKD heeft als doel het maximaal leren te faciliteren bij elke leerling	22
2.1. Verschillen in interesses: leermotivatie verhogen	23
2.2. Verschillen in leerstatus: inzetten op leerwinst	25
2.2.1. Verschillen op (meta)cognitief vlak	26
2.2.2. Verschillen op sociaal-affectief vlak	26
2.2.3. Verschillen op (psycho)motorisch vlak	27
2.3. Verschillen in leerprofiel: leerefficiëntie stimuleren	27
(2) Binnenklasdifferentiatie is een basisfilosofie	28
Denkprincipe 1: Groeigericht lesgeven (bril)	28
Denkprincipe 2: Een ethisch kompas gericht op de leerling (atlaskaart)	30
(3) BKD vraagt een proactieve, positieve en planmatige aanpak in de praktijk	33
3.1.1. Routes op maat	34
3.1.2. Groepen en groeperen	36
3.1.3. Flexibiliteit en variatie	40
Hoofdstuk 2. Didactische toepassingen	47
1. Verschillen in interesses	47
1.1. Keuzes bieden	47
1.2. Aansluiten bij bestaande interesses	48
1.3. Nieuwe interesses aanspreken	49

2.	Verschillen in leerstatus	50
2.1.	Basis-Herhaling-Verbreiding en verlengde instructie	50
2.2.	Versnellen	50
2.3.	Pre-teaching	51
2.4.	Bloom als houvast	51
2.5.	Flipped leren	53
2.6.	Hulpbronnen	54
2.7.	Exit cards	54
2.8.	Feedback	55
3.	Verschillen in leerprofiel	55
3.1.	Tempo	55
3.2.	Voorkeuren	56
3.3.	Contractwerk als bijzonder voorbeeld	58
3.4.	Leerstijlen: Denkers – doeners – beslissers – dromers	59
3.5.	Uitdagend denken	61
Hoofdstuk 3. Eenvoudige ingrepen, grootse veranderingen		65
1.	Prioriteren, plannen en bijsturen	65
1.1.	Beslis wat de essentiële kennis en vaardigheden zijn	65
1.2.	Vertrek vanuit de resultaten die je wenst te bereiken en plan vervolgens de aanpak	66
1.3.	Observeer, evalueer en stuur bij	67
2.	Investeren in dialoog en interacties met leerlingen	68
2.1.	Creëer gelegenheid om te communiceren met leerlingen, zowel in groep als individueel	69
2.2.	Verzamel informatie over de interesses, dromen en ambities van de leerlingen	69
2.3.	Schat de sterktes en zwaktes van de leerlingen in	70
2.4.	Observeer de leerlingen wanneer ze werken in groep, in kleine groepen of individueel	70
2.5.	Creëer gelegenheid om te leren met ouders, partners en de gemeenschap	70
2.6.	Zet in op samenwerkend leren in de klas	70
3.	Betrek leerlingen door hen keuzes te bieden	71
4.	Variatie in les doet leren	72
4.1.	Variëren in weergave van de leerstof door bronnen en media	73
4.2.	Variëren via diverse opdrachten en werkvormen	73
4.3.	Variëren in rollen en verantwoordelijken	74
5.	Hulp gevraagd en hulp(middelen) bieden	74
5.1.	Tijd	75

5.2. Ruimte	75
5.3. Bronnen	76
6. Vragen stellen, feedback geven en krijgen	77
7. Investeren in Begeleid Zelfstandig Leren	79
7.1. Uitgestelde aandacht	79
7.2. BZL en spontane differentiatie	80
7.3. Goede werkafspraken	81
Hoofdstuk 4. Binnenklasdifferentiatie en evaluatie	85
1. Evalueren om te leren: dit is differentiëren!	85
2. Feedback als motor van leren voor leerling en leerkracht	86
2.1. Feed up, feed back en feed forward	87
2.1.1. Feed Up informatie: Waar ga ik naartoe? Wat is mijn doel?	88
2.1.2. Feed Back informatie: Hoe doe ik het? Hoe heb ik de taak uitgevoerd?	88
2.1.3. Feed Forward informatie: Hoe moet ik verder? Wat is de volgende stap?	89
2.2. Feedbackniveaus	89
2.2.1. Taakniveau	89
2.2.2. Procesniveau	90
2.2.3. Zelfregulerend niveau	90
2.2.4. Persoonlijk niveau	91
2.3. Weinig tijd, toch maximaal investeren	91
2.3.1. Peerfeedback	91
2.3.2. Steekproefmethode	93
2.3.3. Veel gemaakte fouten	94
2.3.4. Modelantwoord of een antwoordsleutel	94
3. Evalueren van het leren: Differentiëren bij toetsen, overhoringen, taken en examens?	95
3.1. Summatief differentiëren: kan het?	96
3.2. Het wettelijk kader: Vlaamse regelgeving	97
3.3. Gedifferentieerd evalueren = oneerlijk? Oordeel mee	98
3.4. Differentiatie standaard 'ingebouwd'	99
3.5. Een correcte vergelijkingsbasis?	100
3.6. Kwaliteitsvolle evaluatie? Deze checklist kan helpen	102
3.6.1. Validiteit van de evaluatie	103
3.6.2. Betrouwbaarheid van de evaluatie	104
3.6.3. Doelmatigheid van de evaluatie	105

4. Rapporten met zichtbare initiatieven van binnenklasdifferentiatie	106
4.1. Feedback	106
4.2. Hulpbronnen	106
4.3. Doelstellingen	106
4.4. Gedifferentieerde toetsvormen	107
4.5. Evolutie	107
5. Evaluatie als tool voor de leerkracht	108

Hoofdstuk 5. Een realisatie van vele betrokkenen 111

1. Schoolcultuur en leiderschap	111
2. Bekommernissen, misvattingen en vragen van leraren over binnenklasdifferentiatie	116
2.1. Werkbelasting en beperkte hulp?	116
2.2. Weinig concreet materiaal voorhanden?	116
2.3. Hoe praktisch haalbaar?	117
2.4. Te veel klassen en teveel leerlingen om afstemming te maken?	117
2.5. Voor welke leerlingen? Iedereen?	118
2.6. Klasmanagement onoverzichtelijk en chaotisch?	119
2.7. Infrastructuur in klassen laat dit niet toe?	120
2.8. Geen obstakels? Differentiatie is niet nodig in mijn klas(sen)	121
3. Vele handen maken licht werk	122
3.1. De rol van leerlingen: vormen van Peer Assisted Learning in de klas	122
3.2. De rol van een collega: vormen van duo- of co-teaching	126
3.2.1. 'One teach, one assist method' of 'één leerkracht geeft les, één leerkracht assisteert'	126
3.2.2. 'Station teaching' of 'lesgeven via verschillende hoeken'	127
3.2.3. 'Parallel teaching' of 'parallel lesgeven'	127
3.2.4. 'Sequential teaching' of 'afwisselend lesgeven'	127
3.2.5. 'Team teaching' of 'het interactief lesgeven'	128
3.3. De rol van een ondersteuner: mogelijkheden om te differentiëren in de klas	129
3.4. De rol van het lerarenteam en de vakgroep: samen voor meer effect	129
3.5. De rol van ouders: dialoog en gedeelde verantwoordelijkheid	130

Hoofdstuk 6. Inspirerende modellen en verwante concepten 135

1. Inspirerende modellen	135
1.1. Differentiated Instruction Model – Carol Ann Tomlinson	135
1.2. Leren In Diversiteit – Diversiteit in Actie (DIVA)	140

1.3. Binnenklasdifferentiatie in de lerarenopleiding (School of Education)	142
2. Verwante concepten	144
2.1. Externe vormen van differentiatie door scholen en onderwijsbeleid	144
2.2. Remediërend onderwijs	147
2.3. Inclusief onderwijs	147
2.4. STICORDI-maatregelen	148
2.5. Universal Design for Learning	150
3. Weblinks naar voorbeelden van Binnenklasdifferentiatie	153
Besluit	155
Dankwoord	157
Referenties	159